

OULU TALVIKANGAS II

Tutkimuskertomus asemakaava-alueen arkeologisesta inventoinnista

Arkeologian laboratorio
FT Janne Ikäheimo
Toukokuu 2003

SISÄLLYS

ABSTRAKTI	2
JOHDANTO	3
Tarkoitus ja toimijat	3
Sijainti ja topografia	3
Inventoinnin lähtökohdat	4
Valmistelevat toimenpiteet	5
Käytännön toteutus	5
Yhteenveto	6
LÄHTEET	7
KUVALUETTELO	7
TUTKIMUSALUE JA KOHTEIDEN SIJAINTI PERUSKARTALLA	8
KOHTEIDEN SIJAINTI KANTAKARTALLA	9
KOHDEKUVAUKSET	10
1. Oulu Oulunsuu Talvikangas 1	10
2. Oulu Oulunsuu Talvikangas 2	12
LÖYTÖLUETTELO	14
VALOKUVAT	15

JOHDANTO

Tarkoitus ja toimijat

Oulun yliopiston arkeologian laboratorio suoritti Oulun kaupungin Teknisen keskuksen ja Oulun yliopiston Taideaineiden ja antropologian laitoksen 21.5.2003 solmiman yhteistyösopimuksen mukaisesti muinaisjäännöskartoituksen Oulun Talvikangas II:n asemakaava-alueella 22.-25.5.2003. Tutkimuksen suorittajaksi sopimuksessa määriteltiin Oulun yliopiston Taideaineiden ja antropologian laitoksen arkeologian oppiaine ja vastuuhenkilöksi FT Janne Ikäheimo, joka toimi yliopiston puolelta myös tutkimuksen yhdyshenkilönä. Tutkimuksen valvojana ja yhdyshenkilöinä rahoittajan, Oulun kaupungin Teknisen keskuksen, puolelta toimi kaavoitusarkkitehti Leena Kallioniemi. Kenttätöistä ja inventoinnin raportoinnista vastasi FT Ikäheimo. Kenttätöihin osallistuivat sunnuntaina 25.5.2003 myös FM Jalo Alakärppä ja FM Eija Ojanlatva.

Sijainti ja topografia

Talvikangas II:n tutkimusalue sijaitsee Oulujoen pohjoispuolella, 7-8 kilometriä itä-koilliseen Oulun kaupungin keskustasta. Muinaisjäännöskartoituksen kohteena oli Oulun Oulunsuun Talvikangas II:n asemakaava-alue, jota rajaa pohjoisessa Kalimeenoja, idässä Luukkaansuo ja etelässä sekä lounaassa Makkarasuo. Lännessä inventoitava alue rajautuu Talvikankaan asuntoalueen ensimmäiseen rakennusvaiheeseen ja luoteessa Hönttämäen asuntoalueeseen. Paikannimi Talvikangas ei esiinny aluetta kuvaavissa kartoissa ennen Oulun kaupungin käynnistämää kaavoitus- ja rakentamisprosessia, vaan se nk. "vedettiin hatusta" edistämään asuntoalueeseen liittyviä positiivisia mielikuvia luontaisesti tarjolla olleiden Makkarasuo tai Hönttämäki -nimien sijaan. Tutkimusalueen sijainti ja laajuus, sekä alueelta tehdyt löydöt on esitetty tarkemmin karttaliitteissä.

Tutkimusalueen maaperä on kivetöntä hiekkamoreenia, joka varsinkin Talvikankaan keskiosassa muodostaa laajan ja tasaisen metsäkankaan. Alueen pohjois- ja eteläosassa maasto on merkittävästi soisempaa. Alueen absoluuttinen korkeus vaihtelee 21-26 metrin välillä, mutta selkeitä korkeuseroja havaitaan ainoastaan Kalimeenojan hallitsemassa pohjoisosassa, mitä maa alue viettää loivasti. Käytännössä korkeuseron tuolla alueella saa aikaan pienehkö kivisestä moreenista muodostunut harjanne, joka kohoaa 2,5 metriä ympäristöään korkeammalle. Talvikankaan asemakaava-alueen kasvillisuus vaihtelee lähinnä maaperän laadun mukaan. Kuivilla hiekkakankailla valtapuuna on mänty, kosteammilla alueilla kasvaa enemmän koivua.

Ihmisen viimeaikaisen toiminnan vaikutus tulee Talvikangas II:n asemakaava-alueella esille muutenkin kuin vain palstanrajoja noudattavien puusto- ja kasvillisuusmuutosten muodossa. Ehkä näkyvin maamerkki on alueen keskeltä kulkeva,

koillis-lounais –suuntainen leveä oja ja siihen liittyvä aita, jotka yhdessä osoittavat Puolustusvoimien entisen harjoitusalueen luoteisrajaa. Tämän rajan kaakkoispuolelta on mahdollista löytää epälukuinen määrä Hiukkavaaran varuskunnan maastoharjoitteiden yhteydessä syntyneitä maarakenteita: korsuja, poteroita ja juoksuhautoja. Rauhanomaisemmasta toiminnasta todistaa puolestaan Hönttämäen asuntoalueen itäpuolelle jäävä osa asemakaava-alueella, mikä säännöillä välein sijoitettujen koillis-lounais –suuntaisten ojien perusteella on sitemmin soisutunutta niittyä tai peltoa. Alueen tämänhetkistä kulkuväylistä on mainittava sen länsireunaa noudatteleva valaistu kuntopolku sekä Hönttämäen asuinalueelta kohti etelää johtava metsäpolku. Keskellä aluetta polku kääntyy kohti itää ja haarautuu aivan asemakaava-alueen itäreunalla kohti itä-koillista ja etelää johtaviksi poluiksi.

Inventoinnin lähtökohdat

Vaikka Oulun kaupungin alueen muinaisjäännöskantaa on inventoitu moneen otteeseen, nämä tutkimukset eivät ulottuneet Talvikankaan asemakaava-alueelle yhtä poikkeusta lukuunottamatta. Vuonna 1976 suoritti Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitolle muinaisjäännösluettelo valmistellut Liisa Erä-Esko (Erä-Esko 1976) tarkastusmatkan, joka kuitenkin kohdentui Sanginjoelta tehtyjen kiviesinelöytöjen löytöpaikoille. Vuosikymmen myöhemmin, siis vuonna 1986 Museoviraston toimesta Oulun kaupungin sekä Oulunsalon kunnan alueella suoritetun arkeologisen inventoinnin (Taskinen 1986a) kenttätyöt painottuivat kaupungin koillisosaan, Sanginjoen ja Pilpajärven alueelle. Sen sijaan osa Talvikankaasta kuului vuonna 2001 alueeseen, jonka FM Timo Ylimaunu inventoi Hiukkavaaran tavoitesuunnitelma-alueen muinaisjäännöskartoituksen yhteydessä. Tavoitesuunnitelma-alueelta raportoitiin kaikkiaan kuusi muinaisjäännöstä (ks. Ylimaunu 2002), mutta niistä yksikään ei sijoitu tässä raportissa käsiteltävälle asemakaava-alueelle.

Vastikään suoritettua, mutta vain osan alueesta käsittäneestä tutkimuksesta johtuen Talvikangas II:n asemakaava-alueen arkeologista inventointia pidettiin perusteltuna, etenkin kun Pohjois-Pohjanmaalta on parin viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana tunnistettu mm. keittokuopien ja varhaismetallikautisten asuinpaikkojen tapaisia uusia muinaisjäännöstyyppisiä. Myös paikallisten maastonmuotojen ja kullekin alueelle ominaisten muinaisjäännöstyyppien tuntemuksen merkitys on korostunut arkeologisessa tutkimuksessa entisestään. Tämän johdosta oli perusteltua, että Oulun Talvikangas II:n arkeologisessa inventoinnissa hyödynnettiin paikallista erityisosaamista, Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen henkilökuntaa.

Alueen pinnanmuodostusta pidettiin otollisena muinaisjäännösten löytymiselle, sillä Talvikankaan alueen topografia vertautuu keskeisiltä osailtaan varsin hyvin Pohjois-Pohjanmaalta tunnetuille varhaismetallikautisille kohteille ominaiseen sijaintiin. Asemakaava-

alue sijoittuu korkeuksille 21-26 m/m.p.y, joka Oulun ympäristöä varten laaditun rannansiirtymiskäyrän mukaan merkitsee ajanjaksoa pronssikauden lopun ja esiroomalaisen rautakauden välillä (noin 1000 eKr–Kristuksen syntymä) merestä kohonnutta maa-aluetta. Asuinpaikkojen lisäksi aikakaudelle tyypillisiä muinaisjäännöksiä ovat muinaisessa jokisuussa sijaitsevat keittokuoppakohteet sekä kiviroykkiö- ja latomuskalmistot.

Valmistelevat toimenpiteet

Inventointityön valmistelun lähtökohtana olivat Oulun yliopiston arkeologian laboratorion topografisen arkiston tiedot tutkimusalueen muinaisjäännöksistä. Lisäksi valmisteluvaiheessa tutustuttiin muuhun aluetta käsittelevään arkistoaineistoon ja tutkimuskirjallisuuteen. Niistä tärkeimmät on koottu otsikon 'Lähteet' alle. Inventointi rajautui kokonaisuudessaan peruskarttalehden 3422 06 Oulujoki (Helsinki 1996) alueelle. Peruskartan lisäksi inventointia suunniteltaessa käytettiin hyväksi Oulun kaupungin Teknisen keskuksen toimittamaa kantakarttaa (1:4000). Kartta-aineiston perusteella arkeologisesti kiinnostavana pidettiin erityisesti asemakaava-alueen keskiosan hiekkakankaita sekä sen pohjoislaidalla sijaitsevaa moreeniharjannetta, muuten pohjoisosa tulkittiin sekä muinaisjäänösten esiintymisen että löytymisen kannalta erittäin epätodennäköiseksi alueeksi. Sama näkökulma perusteli myös alueen etelä- ja länsireunan suoalueiden jättämisen maastokäyntien ulkopuolelle.

Käytännön toteutus

Tutkimusalueella suoritettavat maastotyöt vastasivat kestoaltaan noin kahta henkilötyöpäivää ja niiden tavoitteena oli löytää kaikki Talvikangas II:n asemakaava-alueella sijaitsevat kiinteät muinaisjäännökset. Tämän johdosta tutkimusalueen maasto päätettiin tarkastaa mahdollisimman perusteellisesti. Käytännössä tämä tapahtui torstain 22.5.2003 ja perjantain 23.5.2003 välisenä aikana, jolloin FT Janne Ikäheimo kävi alueen itsenäisesti läpi perinteisellä, kartta-aineistoon ja intuition nojaavalla inventointimenetelmällä. Talvikangas II:n ainoa muinaisjäännöskohde, keittokuoppa, paikallistettiin perjantaina 25.5.2003. Tuolloin kohteesta tallennettiin sen sijaintia, laatua ja ympäristöä koskevat tiedot. Sijainti määriteltiin Garmin eTrex satelliittipaikantimella, jonka keskimääräinen paikannustarkkuus on ± 5 metriä.

FT Ikäheimo palasi tutkimusalueelle vielä sunnuntaina 25.5.2003 yhdessä FM Jalo Alakärpän ja FM Eija Ojanlatvan kanssa määritelläkseen alueen keskiosasta löydettyjen kvartsien kontekstin. Löytöpaikalta ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäännöksen viittaavaa, mutta kohdetta koskevat tiedot päätettiin sisällyttää tähän raporttiin kohdekuvauksen muodossa (Oulu Oulunsuu Talvikangas 2). Kohteiden kuvaus noudattaa Museoviraston inventointioppaassa vuonna 2000 julkaistua ohjetta, kohta 'tulkinta' poislukien. Sen tarkoituksena on tarjota selkeät perustelut tulkintaa seuraavalle luokitusehdotukselle.

Yhteenveto

Talvikangas II:n asemakaava-alueen arkeologisessa inventoinnissa löydettiin vain yksi kiinteä muinaisjäänös, keittokuoppa, joka ajoittuu sijaintikorkeutensa perusteella (25 m/m.p.y) pronssikauden loppupuolelle (n. 700 eKr.) tai sitä myöhäisemmäksi. Tutkimusalueelta ei tunnettu aiempia esihistoriallisia löytöjä. Nyt muutama sellaiseksi mahdollisesti tulkittava tehtiin alueen keskiosasta, löytöpaikaksi tulkitusta kohteesta (KM 33740:1-3). Tätä raporttia käyttävän on syytä kuitenkin tiedostaa, että kohteita koskevat uudet tiedot voivat muuttaa niiden luokitusta ja ettei nyt päätökseen viedyn inventoinnin jälkeenkään kaikkia alueella olevia muinaisjäänöksiä välttämättä tunneta. Koska kaikki kiinteät muinaisjäänökset ovat automaattisesti muinaismuistolain (N:o 295/1963) suojaamia, on kaikkia ennestään tunnettuja tai mahdollisia tulevia kohteita koskevissa epäselvissä tilanteissa syytä kääntyä Museoviraston puoleen. Pohjois-Suomen kiinteitä muinaisjäänöksiä koskevia asioita hoiti tätä raporttia kirjoitettaessa Museoviraston arkeologian osaston tutkija Markku Torvinen (p. 09-4050 9265).

Oulussa 27.5.2003

FT Janne Ikäheimo

LÄHTEET

Painamattomat lähteet

- Erä-Esko, Liisa 1976: *Oulu (6, 8, 9, 11, 13, 14, 18, ja 19)* – inventointikertomus, käsikirjoitus Museoviraston arkeologian osaston arkistossa, kopio Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa.
- Taskinen, Helena 1986: *Oulu ja Oulunsalo* – inventointikertomus, käsikirjoitus Museoviraston arkeologian osaston arkistossa, kopio Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa.
- Ylimaunu, Timo 2002: Hiukkavaaran suunnittelualueen muinaisjäännösten kartoitus syksyllä 2001– inventointikertomus, käsikirjoitus Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa, kopio Museoviraston arkeologian osaston arkistossa.

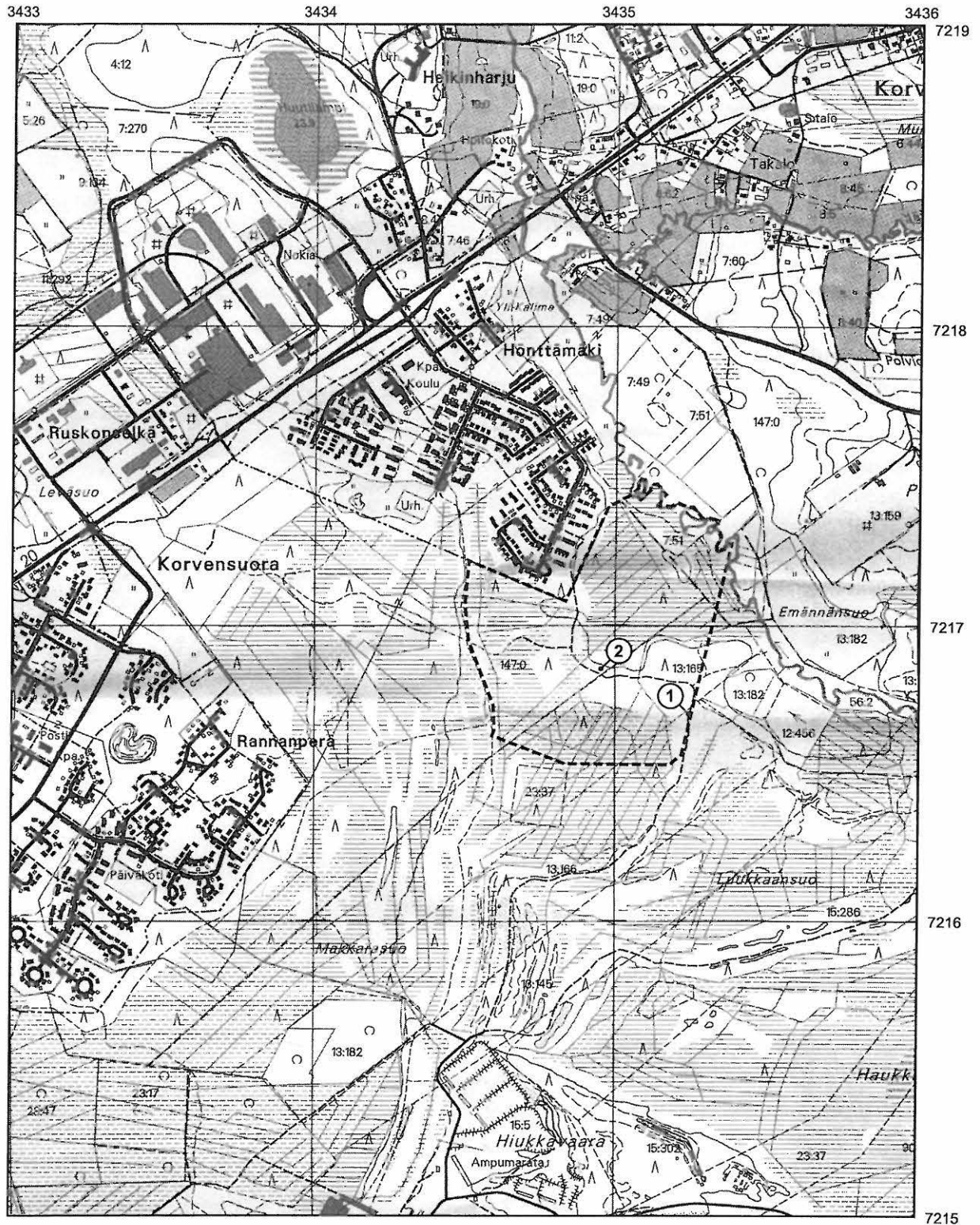
Tutkimuskirjallisuus

- Huurre, Matti 1991: Oulujokilaakson esihistoria, teoksessa Huurre, Matti & Vahtola, Jouko; *Oulujokilaakson historia kivikaudelta vuoteen 1865* (Oulu), 11-47, 52-70.
- Snellman, A.H. 1887: Oulun kihlakunta. Muinaistieteellisiä ja historiallisia lehtiä, *Suomen Muinaismuisto-Yhdistyksen aikakauskirja IX*.
- Sarkkinen, Mika & Torvinen, Markku 1995, *Pohjois-Pohjanmaan kiinteät muinaisjäännökset. Osa 1: Oulun seutukunta, Iin seutukunnan eteläosa*.

KUVALUETTELO

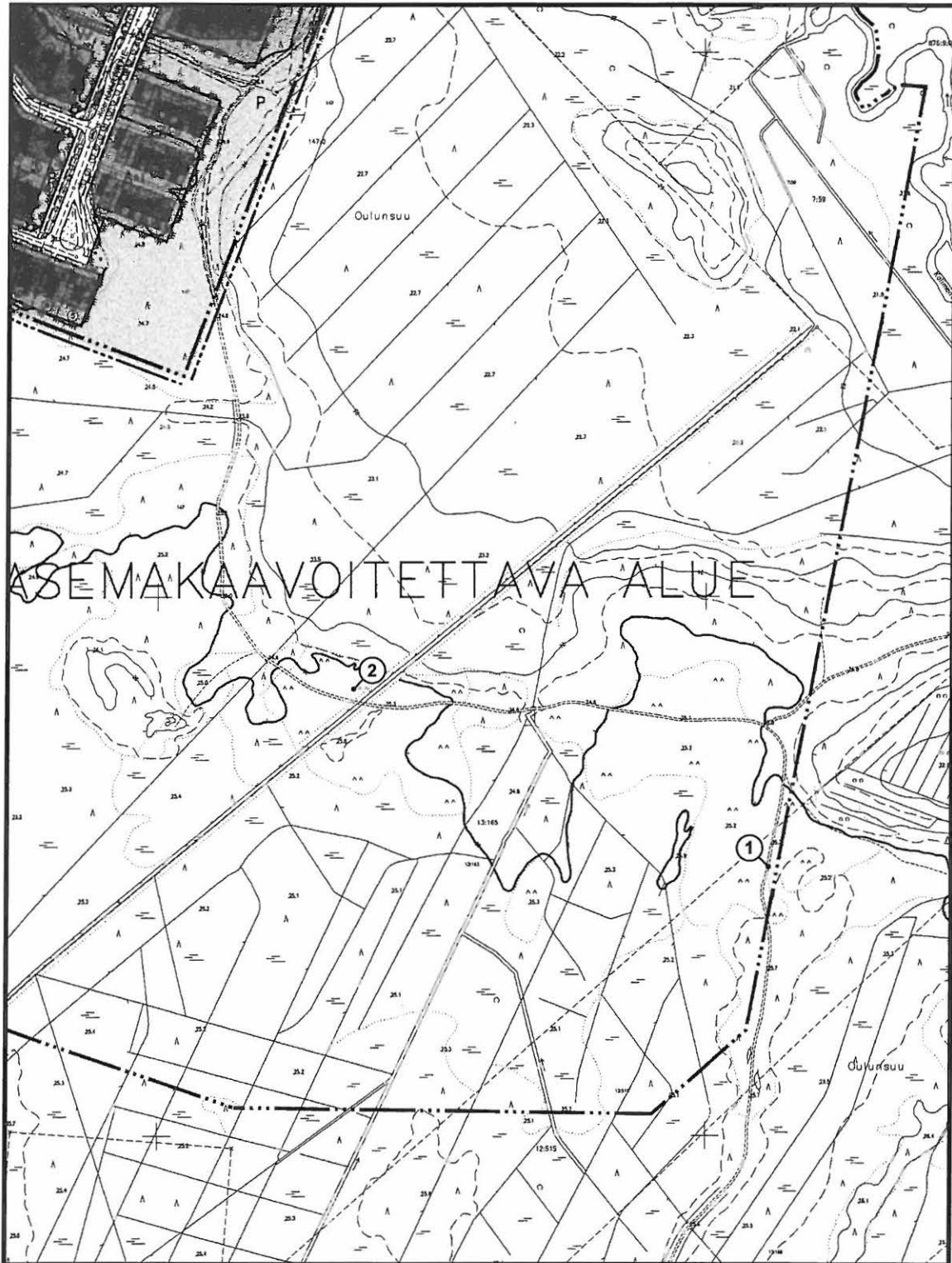
Inventoinnin kuvalliseen dokumentointiin käytettiin digitaalikameraa. Kuvatiedostot sisältävä CD-ROM on liitetty inventoinnin arkistoaineksen sisältävään kansioon, jota säilytetään Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa. Kuvaaja: Janne Ikäheimo.

1. Oulu Oulunsuu Talvikangas 1. Näkymä etelästä kohti muinaisjäännöstä, joka sijoittuu pystyssä olevan lapion oikealle puolelle.
2. Oulu Oulunsuu Talvikangas 1. Näkymä etelästä kohti muinaisjäännöstä, joka sijoittuu pystyssä olevan lapion oikealle puolelle.
3. Oulu Oulunsuu Talvikangas 1. Kuoppajäännöksen keskusta aukaistussa koepistossa näkyy sekä hiilensekaista maata että punaiseksi palanutta hiekkaa.
4. Oulu Oulunsuu Talvikangas 1. Kuoppajäännöksen keskusta aukaistussa koepistossa näkyy sekä hiilensekaista maata että punaiseksi palanutta hiekkaa.
5. Oulu Oulunsuu Talvikangas 1. Koepistosta löytenyt, palanut graniittikivi. Huomaa kovan kuumuuden aiheuttama halkeilu.
6. Oulu Oulunsuu Talvikangas 1. Koepistosta löytenyt, palanut graniittikivi. Huomaa kovan kuumuuden aiheuttama halkeilu.
7. Oulu Oulunsuu Talvikangas 1. Näkymä etelästä kohti muinaisjäännöstä, jonka keskusta sijaitsee pystyssä olevan lapion kohdalla.
8. Oulu Oulunsuu Talvikangas 1. Näkymä pohjoisesta kohti muinaisjäännöstä, jonka keskusta sijaitsee pystyssä olevan lapion kohdalla.
9. Oulu Oulunsuu Talvikangas 2. Mahdollinen kvartsiesineen terän katkelma ja kvartsi-iskos löytyivät repun kohdalta, kvartsinen raaka-ainekappale lapion osoittamasta paikasta. Kuvattu lännestä.
10. Oulu Oulunsuu Talvikangas 2. Mahdollinen kvartsiesineen terän katkelma ja kvartsi-iskos löytyivät repun kohdalta, kvartsinen raaka-ainekappale lapion osoittamasta paikasta. Kuvattu luoteesta.
11. Oulu Oulunsuu Talvikangas 2. Näkymä Hiukkavaaran varuskunnan harjoitusalueen rajalta kohti kvartsien löytöpaikkaa. Kuvattu kaakosta.

Tutkimusalueen raja, muinaisjäännöskohde sekä löytöpaikka merkittynä peruskartalle (3422 06 OULUJOKI, 1:20 000, Helsinki 1996).

	Nimi	Tyyppi	Luokitus ehdotus
1.	Oulu Oulunsuu Talvikangas 1	maarakenteet	II
2.	Oulu Oulunsuu Talvikangas 2	löytöpaikka	III

Oulu Oulunsuu Talvikangas. Muinaisjäännöskohteen sekä löytöpaikan sijoittuminen kantakartalle. Mittakaava 1:4000.

Nimi Tyyppi

1. Oulu Oulunsuu Talvikangas 1
2. Oulu Oulunsuu Talvikangas 2

Luokitusehdotus

maarakenteet	II
löytöpaikka	III

1. OULU OULUNSUU TALVIKANGAS 1

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:	maarakenteet
Tyyppin tarkenne:	kuopat
Ajoitus:	varhaismetallikautinen?
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	3422 06 OULUJOKI
Merkitty peruskartalle:	ei merkitty
Koordinaatit:	x = 7216 696; y = 3435 242; z = 25
Koordinaattiselite:	keskikoordinaatti
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	noin 3 x 3 metriä
Etäisyystieto:	Oulun Tuomiokirkosta noin 7,5 kilometriä itä-koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä:	Talvikangas, Oulunsuu
Tila:	12:515
Omistaja:	Oulun Kaupunki
Osoite:	PL 1 90015 OULUN KAUPUNKI Puh. 08 – 558410 (keskitetyt vaihdepalvelut)
Lisätietoja:	omistajalle lähetetty kopio inventointiraportista

TARKASTUS 2003

Aika:	FT Janne Ikäheimo 23.5.2003
Karttaotteet:	Peruskartta 3422 06 Oulujoki, 1:20 000. Helsinki 1996. Kantakartta 1:4000. Oulun kaupunki/Tekninen keskus.
Digitaalikuva:	1-8, Oulun yliopisto, arkeologian laboratorio

LYHYT KOHDEKUVAUS

Oulun Tuomiokirkosta noin 7,5 kilometriä itä-koilliseen, puolisen kilometriä Hönttämäen asuntoalueen eteläpuolella aukeaa laaja ja tasainen hiekkamoreenikangas. Kankaan läpi kulkevalta pohjois-etelä –suuntaiselta metsäpolulta, läheltä Talvikangas II:n asemakaava-alueen itärajaa löytyi kuoppajäänös, joka tarkemmissa tutkimuksissa osoittautui nk. keittokuopaksi.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto

Talvikangas II –nimellä kutsuttu, parhaillaan suunnitteilla oleva asuntoalue sijaitsee noin 7,5 km Oulun Tuomiokirkosta itä-koilliseen. Sen keskeisen osan muodostaa puolisen kilometriä Hönttämäen asuntoalueen eteläpuolella aukeava laaja ja tasainen hiekkamoreenikangas. Kankaan halki kulkee lähellä sen pohjoisreunaa itä-länsi –suuntainen metsäpolku, joka kääntyy juuri ennen Talvikangas II:n asemakaava-alueen itärajaa kohti etelää. Samalla siitä erkanee kaksi pienempää polkua kohti koillista ja kaakkoa. Muinaisjäänöskohde, jonka tarkempi kuvaus seuraa jäljempänä, sijaitsee kohti etelää johtavalla polulla, noin 60 metriä kaakkoon suuntautuvan polun risteyksestä etelään. Polkua ympäröi molemmin puolin tiheä metsikkö, missä valtapuuna on mänty. Aluskasvillisuuden muodostavat puolukka, kanerva ja poronjäkälä; metsäpolun reunoilla kasvaa heinää. Alueen maaperä on huomattavan vähäkivistä hiekkamoreenia.

Kohteen kuvaus

Kuoppajäänös sijaitsee puolittain kohti etelää jatkuvalla metsäpolulla, sen itäreunassa, noin noin 60 metriä kaakkoon suuntautuvan polun risteyksestä etelään. Nykymuodossaan se

erottuu muodoltaan pyöreänä painaumanä, jonka halkaisija on 3 metriä ja syvyys 40 cm. Kohde paikallistettiin metsäpolulta havaittujen palaneiden kivien perusteella. Tämän jälkeen sen luonne määritettiin koepistoin. Ne paljastivat palaneita kiviä ja hiilensekaista maata sekä kuoppajäännöksen reunoilta että keskeltä. Mainittakoon, että kuoppajäännöksen keskeltä löydöt tehtiin 40 senttimetrin syvyydeltä huuhtoutumiskerroksen yläreunasta mitattuna ja ne käsittivät myös punaiseksi palanutta hiekkaa. Samalla voitiin havaita, että metsäpolun raivaus ja käyttö on sekoittanut sen länsipuoliskon yläosan noin 15 cm:n matkalta.

Tulkinta

Edellä kuvattujen merkkien sekä kuopan huomattavaa ikää osoittava podsolimaannoksen perusteella kohde voidaan tulkita nk. keittokuopaksi, varsinkin kun kohteen sijaintikorkeus on myös ominainen kyseiselle muinaisjäännöstyyppille. Mikäli kohteen ympäristö on tarkoitus ottaa asutuskäyttöön, on kuoppajäännös välittömän tuhoutumisuhan alainen, sillä sellaisesta muodostuu yleensä koko lähinaapuruston yhteinen puutarhajätteen loppusijoituspaikka. Muinaismuistolain ensimmäinen pykälä kieltää yksiselitteisesti kiinteän muinaisjäännöksen peittämisen, joten kohteen säilyttäminen ei onnistu rajaamalla sitä selkeästi asutusalueen ulkopuolelle. Siksi vartenotettava vaihtoehto on tutkia kiinteä muinaisjäännös arkeologisin kaivauksin. Kuoppajäännöksen koko määrittää tutkimusalueen vähimmäislaajuudeksi 3x3 metriä ja todennäköinen kaivaussyvyys huomioon ottaen, kyseisen alan tutkimiseen kuluu vähintään yksi maastotyöviikko.

Luokitusehdotus

Luokka 2. Rauhoitusasteen lähempi määrittely edellyttää lisätutkimuksia.

2. OULU OULUNSUU TALVIKANGAS 2

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:	löytöpaikat
Tyyppin tarkenne:	irtolöytöpaikat
Ajoitus:	esihistoriallinen?
Rauhoitusluokka:	3
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	3422 06 OULUJOKI
Merkitty peruskartalle:	ei merkitty
Koordinaatit:	x = 7216 853; y = 3434 954; z = 25
Koordinaattiselite:	keskikoordinaatti
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	määrittämätön
Etäisyystieto:	Oulun Tuomiokirkosta noin 7,5 kilometriä itä-koilliseen

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä:	Talvikangas, Oulunsuu
Tila 1:	147:0
Omistaja 1:	Oulun Kaupunki
Osoite 1:	PL 1 90015 OULUN KAUPUNKI Puh. 08 – 558410 (keskitetyt vaihdepalvelut)
Lisätietoja:	omistajalle lähetetty kopio inventointiraportista

TARKASTUS 2003

Aika:	FT Janne Ikäheimo 23.5.2003; FT Janne Ikäheimo, FM Jalo Alakärppä & FM Eija Ojanlatva 25.5.2003.
Löydöt:	KM 33740: 1-3
Karttaotteet:	Peruskartta 3422 06 Oulujoki, 1:20 000. Helsinki 1996. Kantakartta 1:4000. Oulun kaupunki/Tekninen keskus.
Digitaalikuivat:	9-11, Oulun yliopisto, arkeologian laboratorio

LYHYT KOHDEKUVAUS

Oulun Tuomiokirkosta noin 7,5 kilometriä itä-koilliseen, puolisen kilometriä Hönttämäen asuntoalueen eteläpuolella aukeaa laaja ja tasainen hiekkamoreenikangas. Kankaan pohjoislaidalta, hieman pohjoiseen siitä paikasta missä itä-länsi –suuntainen metsäpolku ja Hiukkavaaran varuskunnan entisen harjoitusalueen raja risteävät, löytyi rikkoutuneelta maanpinnalta kolme kvarttia.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto

Talvikangas II –nimellä kutsuttu, parhaillaan suunnitteilla oleva asuntoalue sijaitsee noin 7,5 km Oulun Tuomiokirkosta itä-koilliseen. Sen keskeisen osan muodostaa puolisen kilometriä Hönttämäen asuntoalueen eteläpuolella aukeava laaja ja tasainen hiekkamoreenikangas. Kankaan halki kulkee lähellä sen pohjoisreunaa itä-länsi –suuntainen metsäpolku. Lisäksi sen luoteisosaa halkoo Hiukkavaaran varuskunnan entisen harjoitusalueen raja, joka muodostuu ojasta sekä – varuskunnan lakkauttamisen jälkeen jo silminnähdyn rapistuneesta – aidasta. Polun ja rajan risteyskohdan lähistöllä, missä jäljempänä kuvailtava löytöpaikka sijaitsee, kasvaa nuoria mäntyjä ja koivuja, viimeksi mainittujen osuuden lisääntyessä kohti pohjoista suoaluetta. Aluskasvillisuuden muodostavat puolukka, kanerva ja erilaiset sammaleet. Maaperä on huomattavan vähäkivistä hiekkamoreenia.

Kohteen kuvaus

Kankaan pohjoislaidalta, noin kymmenisen metriä itä-länsi –suuntaisen metsäpolun ja

Hiukkavaaran varuskunnan entisen harjoitusalueen rajaa osoittavan ojan sekä aidan risteyksestä pohjoiseen, löytyi modernin kuoppajäänteiden eteläpuolelta, mopopoikien harrastustoiminnan rikkomalta maanpinnalta kolme kvartsi-iskosta: mahdollinen kvartsi-iskosta terän katkelma, kvartsi-iskos sekä kvartsinen raaka-ainekappale. Kaksi ensiksi mainittua löytöä tehtiin 23.5.2003 suoritetun tarkastuskäynnin yhteydessä välittömästi kuopan liepeiltä, raaka-ainekappale löytyi muutama metri idempää. Löytöjen lähiympäristöön kaivettiin sunnuntaina 25.5.2003 allekirjoittaneen sekä FM Alakärpän ja FM Ojanlatvan toimesta useita, noin 50x50 cm:n kokoisia koekuoppia. Ne kaikki osoittautuivat kuitenkin löydöttömiksi. Lisäksi rikkoutunut maanpinta tutkittiin metsäpolun sekä harjoitusalueen aidan alueelta usean kymmenen metrin matkalta löytöpaikasta jokaiseen mahdolliseen suuntaan. Myöskään tämä toimenpide ei tuottanut uutta aineistoa.

Tulkinta

Mahdollinen kvartsi-iskosta terän katkelma, kvartsi-iskos sekä kvartsinen raaka-ainekappale muodostavat niukan aineiston, jos vertailukohtana pidetään esimerkiksi esihistoriallisia asuinpaikkoja. Koska löydöt tehtiin sekoittuneesta maasta ja kohteesta puuttuvat mm. palanut luu sekä palaneet kivet, jotka ovat kvartsin jälkeä yleisimpiä asuinpaikkalöytöjä, ei kohdetta ole mahdollista määrittää tunnetun aineiston perusteella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Toisaalta syyskuussa 2001 suoritettu koekuopitus kahdella Oulun Metsokankaan kaavarunkoalueen pronssikauden lopun tai esiroomalaisen rautakauden alun asuinpaikalla teki selväksi, ettei tuon aikakauden kohteista ole syytä odottaa runsasta löytöaineistoa. Lisäksi Talvikankaalta löydetty aineisto on syntynyt todennäköisemmin muinaisen ihmisen kuin esimerkiksi metsätyökoneiden toiminnan seurauksena. Silti, tunnetun evidenssin perusteella, kohde on mielestäni luokiteltava pikemminkin löytö- kuin asuinpaikaksi.

Luokitusehdotus

Luokka 3. Löytöpaikka, johon on saattanut liittyä modernin maankäytön sittemmin tuhoama kiinteä muinaisjäännös. Ei rauhoitustarvetta.

2003

KM 33740

Oulu Oulunsuu Talvikangas 2

KM 33740

Irtolöytöjä, jotka FT Janne Ikäheimo otti talteen 23.5.2003 kohteesta Oulun Oulunsuu Talvikangas 2 osana Oulun kaupungin Talvikangas II:n asemakaava-alueen arkeologista inventointia.

Ks. Janne Ikäheimon inventointikertomus Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa. Kopio Museoviraston arkeologian osaston arkistossa.

Diar. 26.5.2003

Luett. J. Ikäheimo

- 1 Kvartsiesine, 1 kpl, 1.5 g
Mahdollinen kvartsiesineen (esim. kaapimen) terän katkelma.
Valkeaa, hieman harmaaseen vivahtavaa ja läpinäkymätöntä kvartssia.
Mitat 6 x 21 x 6 mm
- 2 Kvartsi-iskos, 1 kpl, 10.3 g
Mitat 34 x 27 x 7 mm
- 3 Raaka-ainekappale, 1 kpl, 150.0 g
Kvartssia.
Mitat 82 x 50 x 33 mm

Kuva 1. Oulu Oulunsuu Talvikangas 1. Näkymä etelästä kohti muinaisjäännöstä, joka sijoittuu pystyssä olevan lapion oikealle puolelle (kuva 1).

Kuva 2. Oulu Oulunsuu Talvikangas 1. Näkymä pohjoisesta kohti muinaisjäännöstä, jonka keskusta sijaitsee pystyssä olevan lapion kohdalla (kuva 8).

Kuva 3. Oulu Oulunsuu Talvikangas 1. Kuoppajäänneksen keskusta aukaistussa koepistossa näkyy sekä hiilensekaista maata että punaiseksi palanutta hiekkaa (kuva 4).

Kuva 4. Oulu Oulunsuu Talvikangas 1. Koepistosta löytynyt, palanut graniittikivi. Huomaa kovan kuumuuden aiheuttama halkeilu (kuva 6).

Kuva 4. Oulu Oulunsuu Talvikangas 2. Näkymä Hiukkavaaran varuskunnan harjoitusalueen rajalta kohti kvartsien löytöpaikkaa. Kuvattu kaakosta (kuva 11).

Kuva 5. Oulu Oulunsuu Talvikangas 2. Mahdollinen kvartsiesineen terän katkelma ja kvartsi-iskos löytyivät repun kohdalta, kvartsinen raaka-ainekappale lapion osoittamasta paikasta. Kuvattu lännestä (kuva 9).